

[Helle Degn]

Debatten ved indgangen til 1980'erne har hovedsagelig koncentreret sig om den offentlige sektor, den sektor, det er lettest for os politisk at ændre vilkårene i. Dog har det været svært nok, specielt når vi skal se på børn og unges muligheder, at få oparbejdet en forståelse for dette. Men den private sektor er jo nok så væsentlig for børn og unge, da det er denne sektor, som i høj grad afstikker rammerne for deres vilkår.

Udfordringen i 1980'erne ligger for os at se i, at arbejdsmarkedet bliver indrettet på en måde, som gør det muligt at sikre kvaliteten i den daglige tilværelse. Her tænker jeg specielt på forældreopgaverne, som arbejdsmarkedet i dag overhovedet ikke tager højde for. Her må der stilles nogle krav om tilpasning, f. eks. i form af en bedre barselorlov og adgang til begrænset arbejdstid, og der må stilles krav om ret til fravær i forbindelse med børns sygdom, så forældrene er i stand til at varetage de forældreopgaver, som de f. eks. i dag har ansvaret for.

For os at se er det både samfundsmæssigt urealistisk og umoralsk, at samfundet i mange tilfælde lader forældre og børn i stikken.

Forespørgslen antyder, at børnene rammes særligt af »krisen« – her anskuet ud fra en vurdering af en aktuell politisk, økonomisk negativ situation. For mig at se er børnenes og de unges problemer præget af en langt bredere problemstilling. Også derfor blev børnekommissionen nedsat allerede i 1975. Denne kommissions arbejde skal hjælpe til med at skaffe os et samlet overblik over børnenes og familiernes levevilkår.

De ændringer i samfundet, som er fulgt med industrialiseringen, byvæksten, forældrenes arbejdsforhold og den øgede trafikrisiko, kræver også ny stillingtagen både personligt og politisk af os alle. De mange tekniske fremskridt har i visse henseender i virkeligheden reduceret børnenes erfarings-, udfoldelses- og kontaktmuligheder. Mange børn og unge giver i dag udtryk for, at det, de ønsker sig af de voksne, er mere tid og ikke mindst en større grad af engagement i deres daglige tilværelse. Det at opdrage børn kan forældrene kun leve op til, hvis samfundet, herunder arbejdsmarkedet, er indrettet på en måde, som gør det muligt for dem.

Det er en af de udfordringer, der ligger foran os i 1980'erne.

Den anden udfordring ser jeg i, at vi giver børnene mulighed for en langt større aktiv medleven og indflydelse på deres egen hverdag. Børnene skal i 1980'erne ikke acceptere rollen som passive tilskuere til livet.

Efter således at have omtalt den private sektor vil jeg vende mig til den offentlige sektor og den indsats, vi må forvente herfra.

At familien er i en kriseagtig situation, vil jeg beskrive gennem tre forhold. For det første det faldende fødselstal. Mens konsekvenserne i en samfundsmæssig sammenhæng kan være ganske svære at gennemskue, er konsekvenserne for børnene ganske enkelt, at de kommer til at leve i mindre familier, at barndommen i familien skal gennemleves alene og ofte meget isoleret. Mange børn lever i dag i familier med kun ét barn, og dermed vil hensynet til dette ene barn have tilbøjelighed til at blive reduceret.

Også tilknytningen til de ældre generationer er væsentligt formindsket. 10 pct. af alle småbørn oplever i dag, at de i en kortere eller længere periode må leve alene, følelsesmæssigt kun tilknyttet én enkelt voksen. Derfor er det så vigtigt, at vi udvikler både et personligt, direkte ansvar for hinandens børn og et samfundsmæssigt ansvar, så børnenes isolation kan stoppes.

Det andet forhold, jeg vil nævne, er skilsmissernes antal. Åbenbart ser det ud til, at de varige parforholds tid er ved at være forbi. Det berører børnene følelsesmæssigt meget stærkt. Der er i dag i ca. $\frac{2}{3}$ af skilsmisserne børn under 6 år i familien.

Det tredje, jeg vil pege på, er det stærkt forøgede arbejdspress i småbørnsfamilien. Vi er nok tilbøjelige til at mene, at vi alle har fået mindre arbejdstid, længere ferier og weekender. Men dette er rent faktisk ikke tilfældet for småbørnsfamilierne. Småbørnsfamilierne voksne opholder sig i dag rent faktisk langt flere timer uden for hjemmet, end vi nogen sinde før har set det. Konsekvensen heraf er, at der bliver mindre tid og overskud til at klare familielivet og børneopdragelsen.

I 1980'erne må vi være opmærksomme på den træghed, der har tilbøjelighed til at præge den offentlige sektor. Her tænker jeg på, at de foranstaltninger, der én gang er etableret, ofte er vanskelige at ændre på. Diskussionen om gratisprincippet handler for os om solidaritet. Det er vores opfattelse, at solida-